כדרב הונא אמר רב דאמר א) רב הונא אמר רב אשם שניתק א לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה: המעלה מבשר חטאת [וכו']: ת"ר ב)מנין למעלה מבשר חטאת ומבשר אשם ומבשר קדשי קדשים ומבשר קדשים קלים וממותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות שפטור ת"ל עולה מה עולה שהיא ראויה להעלאה אף כל שראויה להעלאה מנין שאף היוצק והבולל והפותת והמולח והמניף והמגיש והמסדר השלחן והמטיב את הנרות והקומץ והמקבל א] בחוץ שפטור ת"ל 1אשר יעלה עולה או זבח מה העלאה שהיא גמר עבודה אף כל שהוא גמר עבודה: עד שלא הוקם המשכן [וכו']: יתיב רב (א) הונא בר רב קטינא קמיה דרב חסדא ב] וקא קרי 2וישלח את נערי בני ישראל ג] א"ל הכי אמר ר' אסי (קרבו) ד] ופסקו סבר לאותוביה ממתניתין שמעיה דקאמר משמיה דרב אדא בר אהבה ג)עולה שהקריבו ישראל במדבר אינה טעונה הפשט וניתוח אותביה ה] ברייתא דשויא בכולהו דתני' ד) עד שלא הוקם המשכן הבמות ו] מותרות ועבודה בבכורות ה) והכל כשירין להקריב ז] בהמה חיה ועוף זכרים ונקבות תמימין ובעלי מומין טהורין אבל לא טמאין והכל קרבו עולות ועולה שהקריבו ישראל במדבר טעונה הפשט וניתוח ונכרים בזמן הזה רשאין לעשות כן תנאי היא דתניא 3וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו ר' יהושע בן קרחה אומר ו)זו פרישות בכורות רבי אומר זו פרישות נדב ואביהוא בשלמא למ"ד זו פרישות נדב ואביהוא היינו דכתיב 4הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש אלא למ"ד זו פרישות בכורות היכא רמיזא דכתיב 5ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי אל תקרי בכבודי אלא במכובדיי ח] ז)דבר זה אמר ט] הקב"ה למשה ולא ידעו עד שמתו בני אהרן כיון שמתו בני אהרן אמר לו אהרן אחי לא מתו בניך אלא להקדיש י] שמו של הקב"ה כיון שידע אהרן שבניו ידועי מקום הן שתק וקבל שכר יא] שנאמר 4וידום אהרן וכן בדוד יב] הוא אומר 6דום לה' והתחולל לו ח)אע"פ שמפיל לך חללים חללים את שתוק יג] וכן בשלמה יד] הוא אומר 7עת לחשות ועת לדבר פעמים ששותק ומקבל שכר על השתיקה פעמים מדבר ומקבל שכר על הדבור והיינו דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב 8נורא אלהים ממקדשך אל תיקרי ממקדשך אלא ממקודשיך בשעה שעושה טו] הקב"ה דין בקדושיו מתיירא ומתעלה ומתהלל טז] אלא קשיא עולה תרי תנאי היא ט)דתניא ר' ישמעאל אומר כללות נאמרו בסיני ופרטות באהל מועד יז] ר"ע אומר כללות ופרטות נאמרו בסיני ונשנו באהל מועד ונשתלשו בערבות מואב אמר מר הכל כשירין להקריב י) מנא הני מילי אמר רב הונא דאמר קרא 9ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל עוף הטהור בהמה יח] כמשמעו י)חיה בכלל בהמה

כדרב הונא אמר רב כו' שניתק לרעייה. שניתק מדין הקרבה ומסרוהו לרועה עד שיסתאב דקי"ל (תמורה דף יח.) כל שבחטאת מתה באשם רועה: **עולה.** אשר יעלה עולה: **גמר עבודה.** שאין אחריה עבודה ולאיתרבו להו באף כל כגון המנסך ומקטיר קטרת ומקטיר קמצים יט] ומקטיר מנחת כהנים: **ויתיב רב חסדא וקאמר וישלח את נערי בני ישראל.** נראה בעיני שהספרים חסרים כאן ולא ידעתי מה ואם אין חסרין זהו פירושו יתיב רב חסדא וקאמר להאי קרא וישלח את נערי וגו' ומפרש דאלו הבכורות: **א"ל רב הונא הכי אמר רב אסי ופסקו.** אותו היום פסקה עבודה מן הבכורות שמסיני נצטוו על הכהונה כדיליף לקמן ושמשו נדב ואביהוא כל אותה שנה ראשונה עד שהוקם המשכן ומתו: לישנא אחרינא **הכי אמר רב אסי ופסקיה.** צריך להפסיק כאן נגינת כ] טעם המקרא באתנחתא ולא יקרא בטעם פסטא כמו שאנו קורין אותו דכשהוא נקרא בטעם פסטא משמע שקריאת נערי בני ישראל דבק על ויעלו עולות משמע שהם העלום אבל כשאתה קורהו באתנחתא עומדת התיבה לבדה ואינה דבק על ויעלו וי"ל שלא שלחם אלא להביא הקרבנות ולעמוד עליהם ויעלו עולות אותם שכשרים להעלותם דהיינו נדב ואביהוא שמשבאו לסיני הופרשו הכהנים כדיליף לקמן: **סבר רב חסדא לאותביה** כא] **מתני'.** דקתני שנהגו עבודה בבכורות עד יום הקמת המשכן: **שמעיה.** רב חסדא לרב הונא כב] דיתיב וקאמר תו משמיה דרב אדא כו': **איתיביה מברייתא דשוויא בכולהו.** שתהא שוה להשיב על כל דבריו: **עולה** כג] **שהקריבו ישראל במדבר.** סיני קודם מתן תורה וישלח כד] את נערי וגו': **והכל כשרין ליקרב.** כדמפרש ואזיל בהמה וחיה ועוף כו': **והכל קרבו עולות.** השתא משמע שלא היו מקריבין אלא עולות ולקמיה פריך עליה: **רשאין לעשות כן.** דלא נאסרו להן הבמות: **יתקדשו.** מלעלות ואע"פ שרגילין לגשת אלי ולהעלות כה] העד כהן שלא יעלו בהר: **זו פרישת בכורות.** הוזהרו את הבכורות להפריש כו] מן ההר: **זו פרישת נדב ואביהוא.** כלומר לא נקראו בכורות כהנים אלא מי הן הכהנים הנגשים שהוזהרו כאן לפרוש מן ההר זה נדב ואביהוא שנעשו בסיני כהנים והן הכהנים הנגשים אל ה' להקריב קרבנות: **היינו דכתיב.** כשמתו נדב ואביהוא אשר כז] דבר וגו' כדקאמר בסיני (שמות יט) פן יפרוץ (ב) בהם ה' וכיון שלא נזהרו לפרוש מן ההיכל כח] בהקמת המשכן פרץ בהם: **אלא למ"ד זו פרישת בכורות היכא רמיזא.** ה"ג ולא גרסי' פרישת נדב ואביהוא כט] היכא רמיזא מיתת נדב ואביהוא היכא רמוזה למשה קודם לכן דקאמר הוא אשר דבר: **ונקדש בכבודי.** נאמרה לו למשה ביום שנצטווה על מלאכת המשכן ורמז לו שביום שישרה שכינתו על הבית יתקדש בכבודיו ולא נרמז להבין מה ל] הוא עד שמתו: **אלא כדי להקדיש כבודו של מקום עליהם.** להודיע שהוא נורא על יראיו ומיודעיו וזהו הוא אשר דבר אלי ביום שנצטוויתי על המשכן ונקדש בכבודי באותם הנכבדים והקרובים לי אקדש: **שנאמר וידום אהרן.** הרי ששתק וקבל השכר. מפרש בת"כ כ) שמתוך כך זכה ונתייחד אליו הדיבור שנאמר אחרי אותו ענין פרשת שתויי יין ולא הוזכר באותו דיבור משה אלא אהרן: **נורא אלהים ממקדשך.** אלהים זו מדת הדין אימתי הוא נורא לא] ע"י שהוא עושה דין במקודשיו: **אלא עולה קשיא.** דקתני הכל [דטעונה הפשט] וניתוח: **כללות נאמרו בסיני.** כגון מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו וגו' (שמות כ) ולא נתפרשו הלכות עולה ושלמים שם: **ופרטות באהל מועד.** לאחר שהוקם המשכן נאמרה ת"כ למשה ושם נתפרשו והפשט ונתח (ג) לרבי ישמעאל שמעי' דעולה שהקריבו בסיני לא הוטענה הפשט וניתוח: **ונשתלשו בערבות מואב.** משנה לב] תורה שחזר משה ואמרה להם על הסדר כדכתיב (דברים א) בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה וגו': **חיה בכלל בהמה.** דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו וגו' וסמיך ליה איל וצבי ויחמור וגו' (שם יד):

ה"ג

מה העלאה שהיא גמר עבודה כו'. סוגיא זו קשה אההיא דלעיל בריש השוחט (דף קו: ושם) דדרשינן להכי כתב רחמנא או לרבות את הזורק דלא תיתי מביניא ומשום הכי פטור לג] מקבל בחוץ: **ויתיב וקאמר וישלח וגו'.** פירש בקונטרס ויתיב רב חסדא וקאמר ונראה לד] לפרש דיתיב וקאמר ארב הונא קאי: **א"ל הכי אמר רב אסי ופסקוהו.** פי' כמו שאמרת אמר רב אסי דוישלח היינו עבודה בבכורות אבל חכמים הפסיקוהו ומנעוהו מלומר כן ושני לשונות שבקונטרס עיקר לה]: **רמזו הקב"ה למשה ולא ידעו.** פי' ולא ידע כמי אבל היה יודע שעתיד הקב"ה לקדש את המשכן באדם גדול דאמרי' במדרש ט) שאמר לו משה לאהרן הייתי סבור בי או בך: **וקיבל שכר על שתיקתו.** תניא בתורת כהנים שבשכר זה נתייחד אליו הדיבור דכתיב בפרשת יין ושכר אל תשת וידבר ה' אל אהרן ולא כתיב אל משה ותימה דבסיפרי י) דריש בפרשת קרח דכתיב וידבר אל אהרן שומע אני שהדיבור אל אהרן ת"ל כאשר דבר ה' ביד משה לו בפרשת מחתות השרופים הא למדנו שהדיבור למשה שיאמר לאהרן ושמא זה קורא נתייחד הא דכתיב אל אהרן ולא שיאמר לבני ישראל: **כללות נאמרו בסיני כו'.** הוה מצי לאיתויי מדר' יוסי הגלילי דאמר בפ"ק דחגיגה (דף ו: ולקמן קכ.) דלאין טעונה הפשט וניתוח:

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הל' ט"ו:

◆

תורה אור השלם

1. ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה או זבח: ויקרא יז, ח
2. וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים ליהוה פרים: שמות כד, ה
3. וגם הכהנים הנגשים אל יהוה יתקדשו פן יפרץ בהם יהוה: שמות יט, כב
4. ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר יהוה לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידם אהרן: ויקרא י, ג
5. ונעדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבדי: שמות כט, מג
6. דום ליהוה והתחולל לו אל תתחר במצליח דרכו באיש עשה מזמות: תהלים לז, ז
7. עת לקרוע ועת לתפור עת לחשות ועת לדבר: קהלת ג, ז
8. נורא אלהים ממקדשיך אל ישראל הוא נתן עז ותעצמות לעם ברוך אלהים: תהלים סח, לו
9. ויבן נח מזבח ליהוה ויקח מכל הבהמה הטהרה ומכל העוף הטהור ויעל עלת במזבח: בראשית ח, כ

◆

מוסף רש"י

אשם שניתק לרעיה. כגון תמורת אשם ואשם שמתו בעליו או נתכפרו באחר, וקי"ל (תמורה יח.) כל שבחטאת מתה באשם רועה, ונמלך בב"ד ואמרו לו ירעה (לעיל קד.), ויתנתק מדין אשם לרעיה, שאמרו לו ב"ד הוליכו וירעה (לעיל ה:), ותמורת אשם אינו באין נדבה ומשנתכפרו באחר אין תקנה לגופו, ובבי חטאת הלכתא גמירי לה למיתה, ובאשם גמירי הלכתא כל שבחטאת מתה באשם רועה, ואם ניתקו מעליו והוליכו לאחר לרעות שיסתאב וישול בו מום שיוכל לפדותו ולהוציאו לחולין, וכל הרעיים דמיהם נופלים לנדבה, ומה היא נדבה שפה שופרות היו במקדש וכתוב עליהן נדבה ושם היו נותנין כל מותר דמי חטאת ואשם ומביאין משם קיץ המזבח עולות, בשר לשם ועורות לכהנים, שזהו מדרשו של יהוידע הכהן במסכ' תמורה (כג:) וזה לא המתין עד שיומם ומשניתק לרעיה שחטו סתם (פסחים עג.). עד שלא נסתאב (תמורה כג.). שהקדים ושחטו לשם עולה (נזיר כה:): **כשר.** לעולת קיץ המזבח, הואיל וסוף סוף דמיו לכך היו עומדים (פסחים שם וכעי"ז לעיל ה:). דהא מתחלה לשם עולה קאי לדמים (תמורה שם). ולאין שם אשם עליו, דנדבה דשופרות עולה (מנחות ד.). **כללות נאמרו בסיני.** הרבה דברים נאמרו סתומים בסיני שלא נתפרשו כל צרכן ופירשו לו לאחר שהוקם המשכן באהל מועד, שהרי לא נתפרשו שם הלכות עבודה כל הצורך, אלא מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך (שמות כ) ולא פירש מתן דמיהן הפשטן וניתוחן של עולות והקרבת אימוריהן של שלמים (חגיגה ו. וכעי"ז סוטה לז:) **ופרטות באהל מועד.** משהוקם המשכן ודיבר עמו מעל הכפורת שם פירש לו הכתוב, כדכתיב ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, ובספר תורת כהנים דהיינו ויקרא נתפרשו כל הלכות קרבן וכן דברים הרבה: **ונשנו.** פעם שניה וכל מה שנאמר כאן נאמר שם ואע"פ שלא נכתב: **ונשתלשו בערבות מואב.** תפי משה לישראל, שנאמר (דברים א) בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה וגו' (חגיגה ו.):

מסורת הש"ס

א) לעיל ה: קיז. פסחים עג. נזיר כה: ע"ש מנחות ד. תמורה יח., ב) ת"כ אחרי פ"י ה"ט ואילך, ג) חגיגה ו: ע"ש [לקמן קכ. ע"ש] תוספ' פרה פ"ד ה"ג, ד) עי' מכילתא בא פ"א, ה) ירושי' מגילה פ"א הי"א, ו) מכילתא יתרו בחדש פ"ד, ז) ת"כ שמיני במילואים הל' לו, ח) גיטין ז. ע"ש, ט) חגיגה ו. סוטה לז:, י) [נדרים פא. וש"נ] עי' ת"כ שמיני פרש' ב ה"ח, ספרי ראה ק, וע"ע תוספ' ב"ק פ"ז ה"ג, מכילתא יתרו בחדש פ"ג, ת"כ ויקרא נדבה פרש' ב ה"ו, ירושי' עירובין פ"י ה"א (ע"ש במפרשים), כ) (עי' ויקרא רבה שמיני פי"ב ב), ל) קיז ע"ש

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' יתיב רב חנה בר רב קטינא: (ב) רש"י ד"ה היינו וכו' פן יפרוץ בם ה': (ג) ד"ה ופרטות וכו' ונתח שמעינן לרבי ישמעאל דעולה:

◆

שינויי נוסחאות

א] והמקבל דמים בחוץ (רש"ש): ב] לפי גי' רש"י צ"ל דרב חסדא ויתיב רב חסדא וקא קרי (הגרי"ב): ג] בכי"ל מסיים הפסוק ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים: ד] קרבו ופסקו. זו הגירסא עיקר, דומיא דלר"ע התם מתניה על עולת תמיד קרבה ושוב לא פסקה, קאמר הכא לענין עבודת בכורות דפסקה (רש"ב): ה] צ"ל מברייתא (רש"ש): ו] צ"ל היו הבמות (רש"ש): ז] צ"ל ליקרב (רש"ש ובהגה"ה ובי"ה ברשד"ה): ח] צ"ל בכבודי (שיח): ט] צ"ל רמוז (בתהי"ו ושיח): י] להקדיש כבודו של מקום עליהם (שיח, וכעי"ז בתהי"ו וברשד"ה): יא] שכר על שתיקתו (רש"ש): יב] גי' הילקוט ע"י דוד (הגרי"ב): יג] צ"ל דום (רש"ש): יד] גי' הילקוט ע"י שלמה (הגרי"ב): טו] שהקב"ה עושה דין במקודשיו. כן גי' הילקוט (הגרי"ב): טז] צ"ל ומתקלס (בתה"י, ב"ש): יז] בקצת כת"י נוסף ונשנו בערבות מואב (ב"ש): יח] בהמה ועוף כמשמעו כצ"ל (רש"ש וצ"ק): יט] קמצים של מנחות כצ"ל (רש"ש): כ] צ"ל טעם נגינת (שיח): כא] צ"ל לאותוביה ממתני' (רש"ש): כב] צ"ל הונא (הגרי"ב, בתה"י, ועי' בב"ח אות א' וברש"י לעיל ובתוס' ד"ה ויתיב): כג] דבור זה שייך לעיל קודם ד"ה איתיביה (שיח): כד] בדכתיב וישלח כצ"ל (באה"ח): כה] ולהעלות קרבנות כצ"ל (באה"ח): כו] צ"ל לפרוש (רש"ש): כז] צ"ל הוא אשר (ב"ש): כח] בתוך גרס מן ההר. ותיבות בהקמת המשכן נמחקות, וכתב שכן מוכח מפירש"י בחומש, ודלא כמהרש"א. ולפ"ז נמצא טעם חדש למיתת נדב ואביהוא, ולע"ע: כט] ואביהוא, אלא היכא כצ"ל (באה"ח): ל] צ"ל מי הם (ב"ש יה"): לא] צ"ל נורא בזמן שהוא (ב"ש): לב] צ"ל במשנה (ב"ש): לג] פטור קומץ ומקבל בחוץ כצ"ל (ב"ש): לד] צ"ל ולי נראה לפרש (צ"ק): לה] נצ"ל אינן עיקר (באה"ח):